

Slutrapport

Program för hållbar utveckling 2021–2025

Slutrapport Program för hållbar utveckling 2021–2025

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Framgångsfaktorer, utmaningar och hantering framåt	2
God hälsa och livsmiljö	2
Jämlikt och jämställt	2
Ansvarsfull resursanvändning.....	3
Resultat per målområde	4
God hälsa och livsmiljö	4
Inriktningsmål	4
Levnadsvanor.....	4
Hållbara måltider	4
Inom- och utomhusmiljöer	5
Kemikalier och läkemedel.....	5
Resor och transporter.....	6
Jämlikt och jämställt	7
Inriktningsmål	7
Riktade insatser för minskad ojämlikhet i hälsa	7
Bemötande som stödjer och inkluderar.....	7
Tillgänglig och normmedveten kommunikation.....	7
Nolltolerans mot våld	8
Barns och ungas delaktighet och inflytande	8
Hållbara arbetsplatser	8
Ansvarsfull resursanvändning.....	9
Inriktningsmål	9
Upphandling och inköp.....	9
Energi.....	9
Materialförbrukning och avfall	9
Hållbara finanser	10
Digitalisering	10
Bilaga: Översikt - Måluppfyllelse för samtliga indikatorer 2021–2025	11

Inledning

Program för hållbar utveckling 2021–2025 har utgjort Region Örebro läns styrdokument för att svara upp mot FN:s globala mål, det nationella folkhälsomålet och miljömålen. Programmet integrerar social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet i ett samlat dokument för organisationens interna arbete.

Programperioden har präglats av stora utmaningar såsom efterdyningar av en världsomspännande pandemi, global oro och en negativ ekonomisk utveckling. Skillnaderna i människors hälsa och livsvillkor har ökat och kompetensförsörjningen inom vården är ansträngd. Samtidigt är försörjningen av viktiga material påverkad av sårbarheter i globala leveranskedjor. Ökad geopolitisk oro, osäkert omvärldsläge, välfärdsbrottslighet och olika kriser påminner om att grundläggande värden som trygghet, delaktighet och mänskliga rättigheter aldrig kan tas för givna. Trots en orolig omvärld finns ett stort engagemang och vilja att arbeta med hållbarhetsfrågor i organisationen.

Rapporten inleds med en samlad bedömning över framgångsfaktorer, utmaningar och hantering framåt. I rapportens resultatavsnitt redovisas måluppfyllelsen för programmets tre övergripande mål och dess 16 inriktningsmål. I rapportens bilaga ges även översikt i tabellform för samtliga 49 indikatorer med en bedömning av måluppfyllelsen för varje enskilt år, en samlad bedömning för hela programperioden samt en kommentar om hur indikatorn kan hanteras framöver.

Framgångsfaktorer, utmaningar och hantering framåt

Områden med en tydlig positiv utveckling under programperioden är: barns delaktighet och inflytande, hälsolitteracitet, antibiotikaförskrivning, förnybar energi, hållbara finanser och digitalisering. Områden där utvecklingen gått åt fel håll, eller för långsamt är: inköp av fossila drivmedel, egenproducerad förnybar el, materialåtervinningsgraden, klimatpåverkan från produkter på klimatlistan, och sjukhusens avfall.

Det ekonomiska läget i regionen har gjort att flera områden nedprioriterats på grund av resurs- eller personalbrist. I vissa fall har besparingskraven även haft positiva effekter på hållbarhetsmålen, exempelvis genom minskade inköp och flygresor. Samtidigt är det tydligt att många mål kräver budgetutrymme. Tydliga prioriteringar behöver göras och riktade åtgärder vidtas för att hållbarhetsmålen ska kunna uppnås.

God hälsa och livsmiljö

Antibiotikaförsäljningen i länet ligger för första gången sedan pandemin under det nationella målet för antibiotikaförsäljning. Tre vårdcentraler och en sjukhusklinik är diplomerade sedan regionen anslöt till projektet "Antibiotikasmart Sverige" år 2025. Stöd från den nationella nivån, tillsammans med en tydlig ambition från ledningsgrupper och chefer, att alla vårdcentraler förväntas prioritera ett utvecklingsarbete kring ansvarsfull antibiotikaanvändning tros ligga bakom det positiva resultatet. För en fortsatt positiv utveckling inom området behövs ett systematiskt och långsiktigt arbete inom hela hälso- och sjukvården.

Genom en successiv förändring av menyer, grönsaksberikade måltider, grönsaker i säsong och klimatsmarta salladsbufféer har klimatpåverkan från regionens måltider till personal, patient och deltagare på folkhögskolor kunnat minskas under programperioden. Ett strukturerat arbete med att minska matsvinnet har lett till att det är förhållandevis lågt för en hälso- och sjukvårdsorganisation. Det största matsvinnet härrör från orörda patientmåltider. Ett nytt måltidssystem, *Fleximat*, håller på att införas. Syftet är att kunna erbjuda en bättre service med större utbud av rätter och möjlighet att välja när patienten önskar äta. Förhoppningen är att det ska leda till både nöjdare patienter och mindre svin.

Regionens inköp av ekologiska livsmedel har minskat under programperioden, men ligger trots det förhållandevis högt. En utmaning med att öka våra inköp av ekologiska livsmedel har varit den målkonflikt som finns kring merkostnaden och krav om budget i balans.

Parkavdelningen har gjort många insatser kring regionens fastigheter runt om i hela länet som bidrar till biologisk mångfald, exempelvis planterat timjanmattor, satt upp fågelholkar, anlagt ängar, byggt risstaket och gjort kompostfickor.

Jämlikt och jämställt

Under programperioden har regionen stärkt arbetet för ökad jämlikhet och jämställdhet. Epidemiologiska analyser har använts för att stödja prioriteringar och belysa skillnader i hälsa, men uppföljningarna visar samtidigt att ojämlikheten kvarstår och att underlagen behöver omsättas mer konsekvent i verksamheternas styrning och åtgärder. Arbetet med att stärka hälsolitteraciteten, särskilt bland personer med migrationsbakgrund, har utvecklats genom återkommande dialogföreläsningar via svenska för invandrare (SFI) och andra arenor, vilket etablerats som ett verkningsfullt arbetssätt som nu behöver långsiktigt säkras och integreras i ordinarie verksamhet.

Inom bemötande och tillgänglighet har åtgärder genomförts för personer med funktionsnedsättning, samtidigt som uppföljningar pekar på fortsatt behov av kunskapshöjning, likvärdig tillämpning och förbättrad dialog med brukarorganisationer. Ett mer samlat och systematiskt arbetssätt behövs även för att stärka delaktigheten, där klagomålsdata och uppföljningsresultat kopplas tydligare till förbättringsarbete och kompetensstöd. Utbildningar och riktlinjer för tillgänglig och normmedveten kommunikation har stärkt regionens förmåga att producera tydlig och inkluderande information. Fortsatt utveckling av bildbanken kvarstår dock.

Insatser mot våld har stärkts genom samverkan, uppdaterade rutiner och utbildningar, samtidigt som varierande rapporteringsgrad visar att trygghetsskapande arbete behöver vara kontinuerligt och integrerat i arbetsmiljöarbetet.

Regionen har under perioden successivt stärkt arbetet med barns och ungas inflytande och delaktighet. Barnrättsombud och barnkonsekvensanalyser används alltmer brett och ger barn och unga ökad delaktighet i frågor som berör dem. Arbetet har utvecklats från enskilda initiativ till mer systematiska strukturer i allt fler verksamheter. Detta arbete behöver bibehållas och förstärkas och genom en tydlig förstärkning av metoder, rutiner och arbetssätt som syftar till att ge barn och unga större möjlighet att påverka frågor som berör dem.

För att skapa hållbara och inkluderande arbetsplatser har regionen fortsatt arbeta med arbetsmiljö, jämställda villkor och långsiktig kompetensförsörjning. Arbetet med breddad rekrytering och att ta tillvara utlandsutbildad kompetens har tagit steg framåt, men begränsats av anställningsstopp och minskade ekonomiska ramar.

Sammantaget visar perioden på tydliga framsteg, men också på behovet av mer konsekvent styrning, långsiktiga strukturer och fortsatt utveckling för att minska ojämlikheter och skapa likvärdighet för invånare och medarbetare.

Ansvarsfull resursanvändning

År 2023 hade vi ett bottenrekord gällande textilsvinn. Utvecklingen har nu vänt och går i rätt riktning. Troligtvis är minskningen av svinn ett resultat av informationsarbetet med riktad kommunikation till chefer och textilombud samt genom införandet av utbildningsfilmen *Tvätthantering på rätt sätt*, som ingår i introduktionsprogrammet för berörda medarbetare.

Lokalvård och service har tillsammans med Vårdhygien sett över användningen av engångsprodukter vid städning. Översynen resulterade i ändrade rutiner som minskat förbrukningen.

Under 2024 genomfördes en plockanalys av vårt restavfall som visade att ungefär en tiondel av restavfallet består av sopsäckar och soppåsar. Det gör sopsäckar och soppåsar till vårt vanligaste avfall (sett till vikt), vilket kan tyda på en överanvändning. Här finns en tydlig möjlighet att minska både avfallet och vår klimatpåverkan.

Driften på Regionservice har systematiskt arbetat med att minska energianvändningen, exempelvis har optimering av drifttider på ventilation och värmesystem med bland annat tids- och behovsstyrning och utetemperaturkompensering genomförts. Arbetet har även bidragit till bättre ekonomi genom minskad förbrukning och ökad driftsäkerhet samt kvalitet.

Region Örebro län är en diplomerad region för Fairtrade. Regionens målsättning att allt inköp av kaffe, te, choklad och bananer ska vara etiskt och ekologiskt producerade är dock inte uppnått. För att underlätta för verksamheterna att göra inköp utifrån upphandlade avtal behöver våra inköpssystem utvecklas så de styr mot uppsatta mål och hållbara val.

Under 2024 blev det tydligt att besparingskraven lett till minskad materialförbrukning. För att verksamheterna ska välja klimatvänligare alternativ krävs dock aktiv styrning. Ett exempel på sådan styrning är matlådor, där regionen ersatt plastlådor med lådor av bagasse¹. När flera alternativ finns så väljer verksamheterna som regel att köpa in det billigaste. För att få till en förändring krävs tydliga direktiv från ledningen om vad som ska köpas in.

¹ Bagasse är en fiberrik restprodukt från sockerrörsindustrin som uppstår när saften pressats ur stjälkarna. Materialet är 100 % biologiskt nedbrytbart, komposterbart och ett hållbart alternativ till plast/frigolit för engångsförpackningar.

Resultat per målområde

God hälsa och livsmiljö

Inriktningsmål

- Vi utvecklar stödet till goda levnadsvanor genom kunskap om människors behov och förutsättningar.
- Vi erbjuder mat och måltider som främjar hälsa och välbefinnande och har en liten klimat- och miljöpåverkan.
- Våra inom- och utomhusmiljöer är hälsofrämjande och förvaltas på ett hållbart sätt.
- Vi minimerar negativa miljö- och hälsoeffekter från kemikalier och läkemedel.
- Våra resor och transporter är resurseffektiva och drivs med förnybara drivmedel.

Levnadsvanor

Våra levnadsvanor är av stor betydelse för vår hälsa. Tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor är de levnadsvanor som bidrar mest till den samlade sjukdomsburden i Sverige. Genom att våra verksamheter ger stöd till goda levnadsvanor kan vi bidra till att förebygga ohälsa och sjukdom. Andelen som blivit tillfrågade om sina levnadsvanor bland personer som besökt vårdcentraler har dock inte ökat nämnvärt under programperioden. Indikatorn om att utveckla och införa förbättrade metoder för att främja hälsa hos personer i risk för ohälsa har delvis uppnåtts. Exempel på arbeten som genomförts är en förstärkning och utveckling av Barnhälsovårdens roll då det gäller att förebygga övervikt hos barn. Parallellt med detta har ett projekt, "Generation Pep i Örebro län" initierats under programperioden. Projektet är en mat- och rörelsesatsning i samverkan med Rf-Sisu och kommunerna, med fokus på prioriterade områden i länet. Implementeringen av riktade hälsosamtal till åldersgrupperna 40, 50, 60 och 70 år är genomförd på Hällefors och Ljusnarsbergs vårdcentraler. Implementering av Fysisk aktivitet på Recept (FaR) inom Elevhälsans medicinska enhet är genomförd. Syftet är att skolsköterskor erbjuds ett verktyg att använda vid hälsosamtalen, där elever identifieras som har behov av ökat stöd till fysisk aktivitet.

Inriktningsmålet om stöd till goda levnadsvanor har uppnåtts till viss del. Skillnaderna i människors hälsa och livsvillkor har ökat. Målet kommer därför fortsatt hanteras under 2026–2030, med uppdrag till verksamheter att i högre grad tillämpa metoder för att främja hälsan hos personer och grupper i särskilt stor risk för ohälsa.

Hållbara måltider

Ohälsosam mat är, tillsammans med tobak, de främsta riskfaktorerna för ohälsa och förtida död i Sverige idag. Vilken mat vi äter har också stor påverkan på klimatet och miljön. Det är därmed av stor betydelse att vi erbjuder måltider som både främjar hälsan och tar hänsyn till miljön. Klimatpåverkan från livsmedel har minskat med 28 procent jämfört med basåret 2015. Målet om en minskning med 40 procent har inte uppnåtts, men resultatet är en nedåtgående trend under programperioden. Ett arbete med att se över menyer, grönsaksrika rätter och klimatsmarta salladsbufféer har resulterat i en nedåtgående trend från klimatpåverkan från livsmedel under programperioden. En förklaring till att inte en större minskning ses, är att det behöver bli fler matgäster som väljer den vegetariska rätt som erbjuds.

För att minska vår miljöpåverkan från livsmedel har regionen mål för inköp av ekologiska livsmedel. Andelen har minskat och de senaste två åren uppgått till 43 procent. Ett positivare resultat ses från folkhögskolorna som ökat sina inköp av ekologiska livsmedel till 54 procent.

Inriktningsmålet om måltider som främjar hälsa och har en liten klimat- och miljöpåverkan har uppnåtts till viss del. Målet kommer att fortsatt hanteras under 2026–2030 med uppdrag om att minska vår klimatpåverkan från livsmedel. Mål om andel ekologiskt kommer fortsatt att vara 55 procent. Som en del i arbetet med att stärka vår beredskap i händelse av kris eller krig kommer andel svenska livsmedel (av vissa livsmedelsgrupper) samt både ekologiskt och svenskt att följas upp.

Inom- och utomhusmiljöer

Utformningen av inom- och utomhusmiljöer påverkar både miljön och vårt välbefinnande.

Parkavdelningen har arbetat med att skapa förutsättningar för ökad biologisk mångfald och ekosystemtjänster inom våra fastigheter. Exempel på åtgärder och insatser som genomförts under programperioden är byggande av risstaket, återplantering av träd, uppsättning av fågelholkar, skapande av ängar, plantering av timjanmattor och utläggning av död ved.

För att säkra att våra större om- och nybyggnationer är resurseffektiva och att sunda och hållbara material används, har vi arbetat med ambitionen att de större ny- och ombyggnationerna ska vara certifierbara enligt nivå Guld i miljöcertifieringssystemet Miljöbyggnad. Miljöbyggnadscertifieringen innebär att byggnadens miljöprestanda granskas av tredje part. Under programperioden har IT-huset och Lindesbergs Hälso centrum certifierats för Miljöbyggnad Guld och H-huset vid USÖ till Miljöbyggnad Silver.

Försök att erbjuda naturbaserad rehabilitering har genomförts och utvärderats av Levnadsvanemottagningen i västra länsdelen. Syftet var att stödja förändring av ohälsosamma levnadsvanor hos patienter med psykisk ohälsa. Utvärdering av arbetssättet visade på mycket goda resultat. Levnadsvanemottagningen lades ner av besparingsskäl 2024.

Inriktningsmålet att våra inom- och utomhusmiljöer ska vara hälsofrämjande och förvaltas på ett hållbart sätt har uppnåtts till viss del. En inventering utifrån biologisk mångfald är genomförd och utgör en viktig grund för det fortsatta arbetet med biologisk mångfald på regionens fastigheter. I samband med framtagandet av Program för hållbar utveckling 2026–2030 har arbetet med miljöcertifieringar setts över. Det nya programmet öppnar upp för möjligheten att använda andra certifieringssystem som är mer ändamålsenliga vid exempelvis om- och tillbyggnationer. Tillsammans med tydligare kravställning, ansvarsfördelning och löpande uppföljning bedöms detta stärka förutsättningarna för att uppnå Region Örebro läns ambitioner om hållbart byggande i kommande projekt. Den genomförda utvärderingen av naturbaserad rehabilitering visade på mycket goda resultat, men då levnadsvanemottagningen lagts ner, finns inga planer på fortsatta insatser.

Kemikalier och läkemedel

Antibiotikaresistens och användningen av hälsoskadliga kemikalier är stora hot mot vår hälsa och välfärd. För att minska spridningen av kemikalier och läkemedel med negativa miljö- och hälsoeffekter har vi arbetat med mål om riskbedömningar och hantering av kemikalier samt minskad antibiotikaanvändning.

Ett systematiskt arbetssätt gällande riskbedömningar av kemiska arbetsmiljörisker har skett i delar av verksamheten. Minskade personalresurser har medfört mindre stöd och utbildningsinsatser till kemikalieriskbedömare. Detta har lett till att arbetet med riskbedömningar till viss del stannat av och användningen av antalet kemikalier som innehåller prioriterade farliga ämnen har ökat. Målet bedöms som delvis uppfyllt, och kommer att följas upp i kommande program utifrån styrtal och mål om att alla kemikalieförteckningar och riskbedömningar ska vara uppdaterade.

Arbetet med en ansvarsfull antibiotikaanvändning har intensifierats under programperioden. Det nationella målet om högst 250 recept per 1000 invånare är uppnått. Region Örebro län har anslutit till Folkhälsomyndighetens projekt för ett Antibiotikasmart Sverige och tre vårdcentraler har certifierats under 2025. Ett fortsatt arbete för en ansvarsfull antibiotikaförskrivning kommer att ske utifrån uppdrag och styrtal med målvärden.

Förskrivningen av prioriterade miljöbelastande läkemedel ska hållas så låg som möjligt. Både förskrivningar och expedieringar har minskat under programperioden.

Inriktningsmålet om att minimera negativa miljö- och hälsoeffekter från kemikalier och läkemedel är delvis uppfyllt. Fortsatta uppdrag med styrtal och målvärden kommer att hanteras i Program för hållbar utveckling 2026–2030.

Resor och transporter

Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser. För att nå detta mål behöver vi ställa om våra arbetssätt och resvanor samt ställa krav på våra transportörer. Genom att underlätta val som är bra för både hälsa och miljö kan vi styra mot ökad resurseffektivitet. För att Region Örebro län ska bidra till det nationella målet sattes det interna målet till en 40-procentig minskning av utsläppen till år 2025.

Koldioxidutsläppen från våra tjänsteresor har inte minskat i den omfattning som krävs för att målet ska uppnås. Utfallet påverkas både av externa faktorer och av regionens egna beslut. En bidragande omvärldsfaktor är den sänkta reduktionsplikten, vilket har ökat utsläppen från fossila drivmedel. Därtill är det sedan år 2024 inte möjligt att beställa dieseldrivna ambulanser som kan tankas med HVO100, eftersom sådana alternativ inte längre erbjuds av leverantörer. Samtidigt har omställningen av regionens personbilsflotta till eldrift inte genomförts i tillräckligt hög takt. HVO100 har inte heller tankats i den utsträckning som varit möjlig.

Antalet ersatta kilometer för privat bil i tjänsten har minskat med 39 procent jämfört med basåret 2015. Folkvandvården är den förvaltning som lyckats bäst med att minska antalet ersatta kilometer för privat bil i tjänsten (-85 %) följt av Regionenservice (-70 %), Regional utveckling (-51 %), Regionkansliet, inklusive regionstyrelsen/regionfullmäktige (-48 %), Företagshälsovård samt tolk- och översättarservice (-44 %) och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (-15 %). Att målet inte nås beror främst på att Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, som står för en stor del av de totala tjänsteresorna, inte har minskat antalet ersatta kilometer med privat bil i tillräcklig utsträckning. För att öka måluppfyllelsen finns behov av att närmare analysera bakomliggande orsaker till utvecklingen samt att vidta möjliga åtgärder inom förvaltningen.

Målet om minskade inköp av fossila bränslen uppnåddes inte under programperioden. För att nå målet behöver bensindrivna fordon i högre grad ersättas med eldrivna fordon och användningen av HVO prioriteras för de fordon där detta är möjligt.

Krav på att externa leveranser ska köras på minst 70 procent förnybara drivmedel har ställts i samtliga upphandlingar som omfattar transporter. Målet bedöms därför som uppfyllt.

Som ett led i att underlätta val som är bra både för hälsan och miljön har regionen erbjudit tillsvidareanställda möjlighet att hyra en förmånscykel. För att främja cykling i tjänsten har verksamheter beviljats klimatväxlingsbidrag för att köpa in cyklar, elcyklar, ellådcyklar och cykellastvagnar. En enkätundersökning om cykling i tjänsten och arbetspendling med cykel har genomförts. En uppföljning var planerad till hösten 2025, men eftersom flera åtgärder för att främja cykling har pausats av ekonomiska skäl har ingen uppföljning genomförts. För att nå målet om att fler anställda cyklar i tjänsten samt till och från arbetsplatsen, behöver fler säkra cykelparkeringar skapas. Detta är den åtgärd medarbetarna främst efterfrågar för att cykla mer.

Inriktningsmålet om att våra resor och transporter är resurseffektiva och drivs med förnybara drivmedel bedöms som delvis uppfyllt, då resandet har minskat avsevärt. Vi behöver dock öka takten i omställningen till fossilfria fordon och transporter. För att nå regionens klimatmål krävs en övergång från diesel till HVO100 samt att bensindrivna bilresor i högre grad ersätts med elbilsresor eller andra mer hållbara transportalternativ. Målet skulle kunna nås om fossilfria drivmedel prioriteras. Kunskap och efterlevnad behöver också öka kring regionens resehierarki med tillhörande riktlinjer, det styrdokument som stödjer hållbara val för deltagande i möten, konferenser och utbildningar inom tjänsten. Tjänsteresor, privat bil i tjänsten samt inköp av fossila drivmedel kommer fortsatt att följas upp.

Jämlikt och jämställt

Inriktningsmål

- Vi genomför riktade insatser för att minska ojämlikheter i hälsa.
- Vi bemöter människor på ett sätt som stödjer och inkluderar.
- Vår information, vårt bildspråk och vår kommunikation är tillgängliga, normmedvetna och inkluderande.
- Vi har nolltolerans mot alla former av våld.
- Vi ger barn och unga möjlighet till delaktighet och inflytande.
- Vi är en attraktiv arbetsgivare med hälsofrämjande, jämlika och jämställda arbetsplatser som bidrar till en långsiktig kompetensförsörjning.

Riktade insatser för minskad ojämlikhet i hälsa

Det övergripande nationella folkhälsomålet – att utjämna de påverkbara skillnaderna i hälsa inom en generation – kräver fortsatt utveckling av riktade insatser. Under perioden har epidemiologiska underlag använts som stöd i prioriteringar och utvecklingsarbete, bland annat genom befolknings- och elevundersökningar och analyser av bestämningsfaktorer ur jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Samtidigt visar uppföljningarna att skillnader i hälsa i länet fortsatt är en utmaning och att underlagen behöver omsättas mer konsekvent i åtgärder i hela organisationen. För att vända de bestående skillnaderna krävs en datadriven och kunskapsbaserad styrning där epidemiologiska analyser systematiskt används för prioritering, resursfördelning och uppföljning.

Insatser för att öka hälsolitteraciteten för personer med migrationsbakgrund har varit ett tydligt utvecklingsområde under programperioden. Dialogföreläsningar via framför allt SFI och andra arenor har genomförts återkommande, med goda omdömen i utvärderingar och med successiv temabreddning (exempelvis sexuell hälsa, vikt och hälsa, föräldrastöd. Arbetet har etablerats som ett verkningsfullt sätt att stärka invånares kunskap och förmåga att hantera hälsoinformation. Arbetet med hälsokommunikation behöver få långsiktiga förutsättningar och integreras i ordinarie verksamhet.

Bemötande som stödjer och inkluderar

Behovet av ett inkluderande bemötande syns i uppföljningar av delaktighet, klagomålsärenden och förtroendemätningar för hälso- och sjukvården, som varierar över tid. Åtgärder för personer med funktionsnedsättning har genomförts inom flera förvaltningar (till exempel tillgänglig trafikmiljö, hållplatsanpassningar, utvecklade serviceresor och vårdnära samordning), men det finns fortsatt behov av kunskapshöjning, likvärdig tillämpning och förbättrad dialog med brukarorganisationer. Verksamheterna har erbjudits och genomfört utbildningsinsatser för ökad normmedvetenhet och inkludering, där regionens hbtqi-diplomering är ett gott exempel. Delaktighet återkommer som utvecklingsområde och behöver hanteras mer samlat och systematiskt. För att säkerställa likvärdiga möten och ökad delaktighet behövs ett gemensamt bemötandestöd och personcentrerade arbetssätt i vårdmöten. Metoder för delaktighet ska tillämpas systematiskt, och klagomålsdata och uppföljningsresultat kopplas direkt till förbättringsarbete och kompetensstöd i verksamheterna. Inriktningsmålet bedöms som delvis uppfyllt

Tillgänglig och normmedveten kommunikation

När vi kommunicerar med länsinvånare och medarbetare ska det göras med språk och bilder som är tydliga, trovärdiga och tillgängliga. Vi ska i text och bild uttrycka organisationens värderingar, och visa exempel på hur normer kan utvidgas. Utbildnings- och stödinsatser för tillgänglig kommunikation har genomförts och tillgänglighetsfrågor har integrerats i redaktörs- och kommunikatörsstöd. Sammantaget har detta stärkt regionens förmåga att producera mer begriplig och tillgänglig information, även om uppföljning och genomslag varierar över tid.

Arbetet med bildbank och bildmanér har utvecklats genom styrande riktlinjer och kompletteringar av bildmaterial. Samtidigt framgår att analys och systematisk bedömning av bildbankens innehåll inte varit fullt genomförd under perioden, vilket pekar på ett fortsatt utvecklingsbehov.

Tillgänglighetskrav har integrerats i utbildningar och uppföljning av webbplatser har stärkts genom nya verktyg och åtgärdande av brister. Samtidigt visar uppföljningarna att resurs- och kapacitetsfrågor påverkat möjligheten att fullfölja arbetet i den takt som krävs.

Nolltolerans mot våld

Region Örebro län ska ha nolltolerans mot alla former av våld och diskriminering och arbeta för våldsfria miljöer och relationer. Det gäller både gentemot våra medarbetare och gentemot våra invånare. Antalet rapporterade avvikelser om hot och våld i verksamheterna har varierat mellan åren. Uppföljningarna betonar att både underrapportering och förändrad rapporteringsbenägenhet kan påverka utfallet, och att trygghetsfrämjande och förebyggande arbete behöver vara kontinuerligt och integrerat i arbetsmiljöarbetet. Arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld har bedrivits genom samverkan, reviderade rutiner, utbildningsinsatser och tidig upptäckt. Under senare delen av perioden har ekonomiska förutsättningar och förändrade utvecklingsmedel påverkat omfattningen av utbildningsinsatser, vilket synliggör behovet av kontinuerlig kompetens- och metodutveckling och en struktur för att hålla kompetensen levande.

Rutiner för tidig upptäckt av våld och samverkansstrukturer inom området har stärkts. Inriktningsmålet bedöms därför som delvis uppfyllt.

Barns och ungas delaktighet och inflytande

FN:s konvention om barnets rättigheter är sedan år 2020 svensk lag, vilket ställer ökade krav på att tillgodose barns rättigheter. Vi måste bli bättre på att inkludera och göra barn delaktiga. Det gäller barn som patienter, som brukare och som närstående. Regionen har under perioden 2021–2025 successivt stärkt arbetet med barns och ungas inflytande och delaktighet. Arbetet har utvecklats från enskilda initiativ till mer systematiska strukturer där barnrättsombud, barnkonsekvensanalyser, en regionövergripande modell för dialog med barn och unga har utvecklats under perioden och delaktighetsfrämjande arbetssätt införts i allt fler verksamheter. Samtliga år visar på en tydlig förstärkning av metoder, rutiner och arbetssätt som syftar till att ge barn och unga större möjlighet att påverka frågor som berör dem.

Hållbara arbetsplatser

Våra medarbetare ska ha en god arbetsmiljö med hög grad av delaktighet och möjlighet till egen utveckling, oavsett var i organisationen de arbetar. Vi är öppna för mångfald och motverkar all form av diskriminering och särbehandling på våra arbetsplatser. För en långsiktig kompetensförsörjning ska vi arbeta för att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla våra ledare och medarbetare.

Hållbart medarbetarengagemang (HME) har använts som ett övergripande mått på förutsättningar för engagemang. Ny mätning under hösten 2024 visar ett HME-resultat på 76, vilket ligger strax under önskat intervall och indikerar fortsatt behov av utveckling inom styrning och ledarskap.

Jämställdhetsindex (Jämix) har följts fram till 2023 och visar variation över åren, vilket understryker behovet av fortsatt arbete med jämställda villkor, karriärmöjligheter och en långsiktigt hållbar arbetsmiljö.

Arbetet med breddad rekrytering har gett resultat inom vissa områden, såsom vårdnära service och stöd till utlandsutbildad personal, men en sammanhållen struktur saknas fortfarande. Arbetet har begränsats av anställningsstopp och minskade beställningar.

Inriktningsmålet är delvis uppnått. För en långsiktig kompetensförsörjning behöver vi arbeta för att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla våra ledare och medarbetare.

Ansvarsfull resursanvändning

Inriktningsmål

- Vi ställer sociala och ekologiska krav vid upphandling och inköp som bidrar till omställning och hållbar utveckling.
- Vi använder energi som är förnybar och energieffektiviteten ökar i våra verksamheter.
- Vi minimerar vår materialförbrukning, minskar våra avfallsmängder och skapar robusta materialflöden.
- Våra finanser är socialt och miljömässigt hållbara och genererar avkastning.
- Vi tar tillvara digitaliseringens möjligheter för att skapa tillgängliga och inkluderande verksamheter med låg klimat- och miljöpåverkan.

Upphandling och inköp

En god hushållning med resurser är ofta starkt kopplad till minskad miljöpåverkan. Inköp av varor och tjänster står för en betydande del av Region Örebro läns kostnader. Flera insatser har gjorts för att främja avtals- och köptrohet under programperioden och utvecklingen bedöms gå åt rätt håll. Exempelvis har flera förvaltningar genomfört utbildningar kring vikten av att handla enligt befintliga avtal.

I upphandlingsarbetet har en utveckling av krav kopplade till hållbara transporter skett.

Måltidsservice och folkhögskolornas resultat för andelen etiskt och ekologiskt kaffe år 2025 var 90 procent, te 98 procent, kakao 52 procent (chokladdryck 45 procent), och bananer 74 procent. Målet om att 100 procent av ovan nämnda livsmedelsgrupperna är ekologiska och producerade med etiska och sociala krav är därmed inte uppnått. Ett flertal insatser har genomförts under programperioden för att främja inköp av närproducerade livsmedel.

För att främja hållbara inköp behöver vi arbeta vidare med ett antal styrtal och uppdrag kring upphandling för att på så sett skapa förutsättningar för välgrundade kravställningar och systematisk uppföljning.

Energi

Nästan all el (99,4 procent) och energi vi använder kommer från förnybara energikällor. Målet om ökad andel förnybar energi är därmed uppfyllt med råge.

Trots genomförda energieffektiviserande åtgärder nåddes dock inte målet om en minskning med 8 procent av den totala energianvändningen under programperioden. Energimål är nödvändigt för att ge riktning och ambition i verksamheternas arbete med energieffektivisering och arbetet kommer därför fortsatt att följas upp.

I början av programperioden togs flertalet solcellsanläggningar i drift, till exempel vid H-huset och P-huset vid USÖ. Under 2023 pausades utbyggnaden av regionens soleanläggningar, delvis på det ekonomiska läget, vilket medförde att målet om att öka andelen egenproducerad el till 4 procent inte kunde nås under programperioden. Under programperioden kom en ny vägledning för den robusta sjukhusbyggnaden från Myndigheten för civilt försvar (MCF). Som en konsekvens av vägledningen behöver en ny utredning kring placering av solcellsanläggningar göras.

Materialförbrukning och avfall

En av de största källorna till Region Örebro läns miljö- och klimatbelastning är användningen av engångsmaterial. Klimatpåverkan från engångsprodukter har inte minskat under det senaste fem åren. Vi måste därför intensifiera arbetet med att minska användningen av engångsprodukter eller byta ut produkter med hög klimatpåverkan under kommande programperiod.

Arbetet med att minska matsvinnet har fortgått på våra sjukhus och folkhögskolor. Lagringsvinn och serveringssvinn har minskat, medan tallrikssvinn och orörda patientbrickor är ett fortsatt problem. Ett arbete med att ställa om till ett flexibla måltidssystem till patient pågår och förväntas leda till minskat matsvinn. Ett arbete för att utveckla patientmåltiderna och minska matsvinnet kommer fortsätta under kommande programperiod.

Textilsvinnet har minskat något under programperioden. Även den onödiga kassationen av personalplagg till följd av bläck-, smink- och fettfläckar har minskat. Troligtvis är minskningen ett resultat av informationsarbetet med riktad kommunikation till chefer och textilombud samt genom införandet av utbildningsfilmen *Tvättshantering på rätt sätt*, som ingår i introduktionsprogrammet för berörda medarbetare. Utvecklingen är positiv, men fortsatt arbete krävs för att nå programmets mål.

En strategi för övergång till en cirkulär ekonomi antogs av regionstyrelsen i januari 2025.

Avfallsmängderna och materialåtervinningsgraden ligger kvar på liknade nivåer som i början av programperioden. Av den anledningen blir det extra viktigt att ett arbete med målen i strategin för övergång till en cirkulär ekonomi prioriteras och intensifieras under den kommande programperioden. Förebyggande åtgärder för att minimera svinn av mat och textil samt onödig användning av förbrukningsmaterial ska fortsatt ges hög prioritet.

Hållbara finanser

Arbetet med hållbara finanser har haft en positiv utveckling under nästan hela programperioden.

Enligt EU:s förordning om hållbarhetsrelaterade upplysningar är en hållbar investering en investering i en ekonomisk verksamhet som bidrar till ett miljömässigt eller socialt mål, under förutsättning att investeringen inte orsakar betydande skada för något av dessa mål och att företagen som investeringen avser följer praxis för god bolagsstyrning. Detta innebär att kapitalet styrs mot verksamheter som främjar klimat- och samhällsansvar. Under 2026–2030 kommer detta följas upp genom styrtalet *Andelen hållbara investeringar i pensionsmedelsportföljen*.

Digitalisering

Digitalisering är en viktig och prioriterad fråga för Region Örebro län. En ökning kan ses för användandet av digitala tjänster under programperioden. Andelen som använder 1177:s inloggade tjänster har ökat under programperioden.

Det saknas återkommande mätningar som specifikt bedömer andelen som upplever 1177 tillgängligt och inkluderande. Däremot har nöjd-kund-index (NKI) som mäts på nationell nivå varierat under programperioden mellan "nöjd" till "mycket nöjd". Uppdrag om att integrera hållbarhet i AI-riskbedömningar, handlingsplaner och grundläggande AI-utbildning är exempel på arbeten kopplade till digitalisering och som planeras för den kommande programperioden.

Bilaga: Översikt - Måluppfyllelse för samtliga indikatorer 2021–2025

Indikatorer tillhörande det övergripande målet God hälsa och livsmiljö

Indikatorer	Utfall						Hantering framöver
	2021	2022	2023	2024	2025	21-25	
År 2025 har andelen som blivit tillfrågade om sina levnadsvanor ökat med 20 procent bland personer som besökt vårdcentraler.	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Ingen fortsatt uppföljning inom programmet.
Förbättrade metoder för att främja hälsan hos personer/grupper i risk för ohälsa har utvecklats och införts.	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Uppföljning via uppdrag att tillämpa metoder för att främja hälsa hos personer/grupper i risk för ohälsa.
År 2025 har vi minskat vår klimatpåverkan från livsmedel med 40 procent.	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Uppföljning via styrtalet med målvärde: Ska minska/1,5 kg CO2 per kg inköpta livsmedel.
År 2025 ska andelen ekologiska livsmedel vara minst 55 procent.	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Uppföljning via styrtalet med samma målvärde som kompletteras med ytterligare styrtalet: Inköp av livsmedel som är ekologiskt producerade i Sverige.
År 2025 ska våra fastigheter vara inventerade med avseende på biologisk mångfald.	Ej uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Uppnått	Uppnått	Avslutas då målet är uppnått. Den genomförda inventeringen utgör en viktig grund för fortsatt arbete. Nytt uppdrag om att följa upp kronäckning, nytt styrtalet om andel ängsmark.
Vår ambition är att alla nybyggnationer och alla större ombyggnationer ska vara certifierbara enligt Miljöbyggnad Guld.	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Avslutas och ersätts med uppdraget: Att miljöcertifiering av större ny- och ombyggnationer minst motsvarar Miljöbyggnad nivå Silver.
År 2025 har försök att erbjuda naturbaserad rehabilitering genomförts och utvärderats.	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Avslutas då målet är uppnått.
År 2025 har alla kemikalier som innehåller prioriterade farliga ämnen och hanteras inom Region Örebro län bedömts om de ska fasas ut eller godkännas för fortsatt	Delvis uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Uppföljning via styrtalet: Andel uppdaterade kemikalieförteckningar och riskbedömningar är 100 procent.
År 2025 ska antibiotikaförsäljningen i Örebro län vara högst 250 recept per 1000 invånare.	Uppnått	Uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Uppnått	Uppnått	Uppföljning via styrtalet med samma målvärde. Utvecklingsarbetet för hållbar antibiotikaförskrivning kompletteras med uppdrag och ytterligare styrtalet.
Förskrivningen av prioriterade miljöbelastande läkemedel ska hållas så låg som möjligt.	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Följs fortsatt upp som styrtalet. Kompletteras med uppdrag och ytterligare styrtalet.
År 2025 har koldioxidutsläppen från våra tjänsteresor minskat med 40 procent.	Uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Ej uppnått	Delvis uppnått	Uppföljning via styrtalet med målvärdet 65 %.
År 2025 har antalet km med privat bil i tjänsten minskat med 50 procent.	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Uppföljning via styrtalet med samma målvärde som tidigare.
År 2025 har inköpen av fossila drivmedel minskat med 40 procent.	Ej uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Ej uppnått	Uppföljning via styrtalet.
I nya avtal ställs krav på att externa leveranser till Region Örebro län ska köras på minst 70 procent förnybara drivmedel.	Inga data	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Uppnått	Avslutas eftersom kravställningen har integrerats i ordinarie arbetssätt. Fortsatt utveckling sker inom ramen för nytt uppdrag att ta fram och arbeta enligt en plan för hållbarhetsprioriterade upphandlingar.
År 2025 har andelen anställda som cyklar i tjänsten samt till och från arbetsplatsen ökat.	Inga data	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Delvis uppnått	Ingen fortsatt uppföljning inom programmet.

Indikatorer tillhörande det övergripande målet Jämlikt och jämställt

Indikatorer	Utfall						Hantering framöver
	2021	2022	2023	2024	2025	21-25	
Vi använder epidemiologiska underlag för att identifiera och genomföra åtgärder som främjar en jämlik och jämställd hälsa.							Uppföljning via uppdrag att utveckla, genomföra, analysera och använda befolkningsundersökningar i ledning och styrning av våra verksamheter.
Vi utvecklar arbetet med kulturkommunikatörer för att öka hälsolitteraciteten hos nyanlända.							Uppföljning via uppdrag att utveckla arbetet med hälsokommunikation för ökad hälsolitteracitet.
Vi beaktar de förutsättningar och behov som personer med funktionsnedsättning kan ha och genomför åtgärder och erbjuder insatser i linje med dessa.							Uppföljning via uppdrag för jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
Klagomål avseende bristande delaktighet används för att utveckla våra verksamheter.							Avslutas och ersätts med uppdrag om analyser av klagomål om delaktighet.
Andelen med förtroende för hälso- och sjukvården ska öka.							Uppföljning via styrtalet.
Alla kommunikatörer har grundläggande utbildning i tillgänglig kommunikation.							Avslutas och ersätts med nytt uppdrag att ge stöd till chefer och medarbetare i att utveckla sin kommunikativa förmåga.
Den gemensamma bildbanken innehåller en variation av bilder som är normmedvetna och inkluderande.							Uppföljning via uppdrag att säkerställa att bildbanken innehåller bilder som representerar mångfald och inkludering både i fråga om människor och omgivning/miljö.
Våra webbplatser är tillgängliga och ska följa den internationella standarden för tillgänglighet, lägst enligt nivå AA.							Uppföljning via uppdrag att utveckla webbplatsen regionorebrolan.se, så att den följer den europeiska standarden för tillgänglighet.
Aktiviteter kopplade till överenskommelse om samverkan kring våld i nära relation och hedersrelaterat våld genomförs.							Uppföljning via uppdrag kring följsamhet till Socialstyrelsens föreskrift om våld i nära relation
Antalet rapporterade avvikelser avseende hot och våld har minskat.							Avslutas eftersom arbetet omhändertas i ordinarie HR-process.
År 2025 är en regionövergripande modell för dialog med barn utvecklad och implementerad.							Avslutas då modellen är utvecklad men inte implementerad. Implementeringen kommer följas upp genom styrtalet: Antal insatser för att säkerställa barn- och ungas rätt till inflytande och delaktighet i verksamhet, processer och beslut.
Insatser som säkerställer barns delaktighet och inflytande ska öka.							Uppföljning via styrtalet: Antal insatser för att säkerställa barn- och ungas rätt till inflytande och delaktighet i verksamhet, processer och beslut.
Hållbart medarbetarengagemang, HME, ska ligga på en hög nivå inom intervallet 77-80 för totalt HME. Strävan är att delindexen motivation, styrning och ledarskap ska							Avslutas eftersom arbetet omhändertas i ordinarie HR-process.
Jämställdhetsindex, Jämix, ska öka i jämförelse med föregående år.							Avslutas eftersom arbetet omhändertas i ordinarie HR-process.
År 2025 finns en regionövergripande struktur för breddad rekrytering.							Avslutas eftersom arbetet omhändertas i kompetensförsörjningsplanen.

Indikatorer tillhörande det övergripande målet Ansvarsfull resursanvändning

Indikatorer	Utfall						Hantering framöver
	2021	2022	2023	2024	2025	21-25	
År 2025 är verksamheternas interna köptrohet 100 procent för livsmedel.							Avslutas och ersätts med styrtal om verksamheternas leverantörstrohet.
Antalet textila artiklar som är av hållbart material ökar i vårt beställningssortiment.							Avslutas då målet är uppnått.
År 2025 är verksamheternas leverantörstrohet 95 procent.							Uppföljning via styrtal med samma målvärde.
År 2025 är avtalstroheten 100 procent för avtal där e-handel är fullt implementerat.							Avslutas då fortsatt uppföljning inte bedöms nödvändig.
År 2025 är 100 procent av livsmedelsgrupperna kaffe, te, kakao och bananer ekologiska och producerade med etiska och sociala krav.							Uppföljning via styrtal med samma målvärde.
Vi möjliggör ökade inköp av närproducerade livsmedel genom strategiska upphandlingar.							Uppföljning via uppdrag att identifiera möjligheter och föreslå åtgärder för att öka upphandling av svenska livsmedel samt styrtal avseende inköp av kött, mjölk och ägg som uppfyller krav motsvarande svensk djurskyddslagstiftning.
År 2025 har den totala energianvändningen (el + värme + kyla) effektiviserats med 8 procent per kvadratmeter.							Uppföljning via styrtal med målvärde 2 % minskad energianvändning per år
År 2025 är andelen förnybar/återvunnen energi minst 92 procent av den totala energianvändningen.							Avslutas. Andelen förnybar el, värme och kyla är så hög att fortsatt uppföljning inte bedöms nödvändig under kommande programperiod.
År 2025 är andelen egenproducerad förnybar el minst 4 procent av vår totala elförbrukning.							Avslutas och ersätts med uppdrag om att utreda placering av solcellsanläggningar.
År 2025 är materialåtervinningsgraden minst 55 procent.							Uppföljning via styrtal för ökad återvinningsgrad.
År 2025 har klimatpåverkan från produkter på klimatlistan minskat med 15 procent.							Uppföljning via uppdrag och styrtal avseende minskad klimatpåverkan från förbrukningsmaterial.
År 2025 är sjukhusens avfall mindre än 1,5 kg per vårdtid + vårdtillfällen + antal öppen vårdbesök per år.							Avslutas och ersätts med styrtal för ökad återvinningsgrad samt uppdrag kring matsvinn och återbruk av byggmaterial.
År 2025 slänger vi mindre än 15 procent av den mat vi tillagat.							Uppföljning via uppdrag att minska matsvinnet.
År 2025 har textilsvinnet minskat med 50 procent.							Följs fortsatt upp som styrtal: Andel svinnade artiklar i förhållande till totala textilstocken.
År 2025 finns en långsiktig strategi för cirkulär ekonomi som omfattar beslut avseende om regionen ska hyra/leasa eller äga utrustning.							Avslutas och ersätts med flera uppdrag som främjar målet med strategin för cirkulär ekonomi.
Extern upplåning för finansiering av investeringar sker om möjligt genom gröna lån.							Avslutas och ersätts med nytt styrtal för andelen hållbara investeringar i pensionsmedelsportföljen.
Koldioxidintensiteten från Region Örebro läns kapitalförvaltning ska vara lägre än för jämförbara index med inriktningen att den årligen ska minska.							Avslutas och ersätts med nytt styrtal för andelen hållbara investeringar i pensionsmedelsportföljen.
Andelen som upplever 1177.se som tillgängligt och inkluderande ökar.							Avslutas och ersätts med uppdrag om att integrera hållbarhet i AI-riskbedömningar, handlingsplaner och grundläggande AI-utbildning.
Vi arbetar med att förbättra och öka antalet digitala möten med patienter.							Avslutas och ersätts med uppdrag om att integrera hållbarhet i AI-riskbedömningar, handlingsplaner och grundläggande AI-utbildning.